A magyar újítók állami szövetkezeti támogatási rendszere

Koncepcióleírás tartalmi koherencia vizsgálattal | Munkaanyag | 2026. november 5.

> „Elvégre magyarok vagyunk, mi találtuk fel a huszadik századot, talán a huszonegyedikkel is menni fog.”

A dokumentum felépítése

Az első rész a hangfelvétel leirata és a hat egymást követő kiegészítés alapján megvizsgálja, mennyire következetes az elképzelés. A második rész az így feltárt ellentmondások és hiányok kezelésével készült, egységes koncepcióleírás. A „munkahipotézis” jelölésű megoldások javaslatok: a végleges döntés a tervezők és a megvalósíthatósági tanulmány feladata.

Első rész: tartalmi koherencia vizsgálat

1. Összegzés

Az elképzelés fő gondolata egységes és következetes: a meglévő állami szervekre építve olyan rendszer jön létre, amely a feltalálókat, a fejlesztőket és a diákokat a megvalósítás minden szakaszában támogatja, a találmányok hasznosításából származó bevételt pedig a közösség és az állam is hasznosítja. A hat kiegészítés (az újítói kultúra terjesztése, a diákok jogvédelme, az eszközpark és képzés, a bevételek felhasználása, a licencrendszerek oktatása) mind ehhez a gondolathoz kapcsolódik.

A vizsgálat tizenegy megállapítást tárt fel: négy súlyos, hat közepes és egy kisebb jelentőségűt. A súlyos megállapítások a fogalmak és a jogi forma tisztázatlanságát, a bevételek felosztásának hiányát, valamint a nyilvántartás és a találmányok védettségének összeütközését érintik.

2. Ami már most összhangban van

- A célok egy irányba mutatnak: a hazai szellemi tőke megtartása, a találmányok mindennapi használatba jutása, az alkotók védelme.
- Az alkotó védelmének elve minden részben azonos: a jogok elsődlegesen az alkotót illetik meg.
- Az átláthatóság elve (a hitelesen rögzített jogok és bevételek) végig következetesen jelenik meg.

- A „nem új intézmény, hanem a meglévők összekapcsolása” elv a későbbi részekkel is összefér.

3. Megállapítások és javasolt megoldások

1. Fogalmi egység (súlyos). A rendszer megnevezése változott: eleinte „állami inkubátor szövetkezet”, később „állami szövetkezeti rendszer”. A „szövetkezet” szó három különböző jelentésben szerepel: a teljes rendszer, a csatlakozó tagok közössége, és a támogatandó, már működő szövetkezetek. Különösen a „szövetkezetek innovációs tevékenységének bővítése” mondat félreérthető. *Megoldás:* szószedet és egységes elnevezés (lásd a második részt): a „rendszer” az egész keret, a „tag” a csatlakozó, a támogatott szervezetek külön megnevezést kapnak.

2. Jogi forma (súlyos). Az „állami” és a „szövetkezeti” jelleg eltérő logikájú: a szövetkezet a tagok tulajdona és a tagok döntenek, az állami intézmény az állam tulajdona és irányítása alatt áll. A szöveg nem mondja ki, melyik érvényes. *Megoldás (munkahipotézis):* állami háttérintézményi szolgáltatás, amelyhez tagi közösség kapcsolódik, tényleges beleszólási joggal. A pontos jogi formát a tanulmány választja ki.

3. Bevételek és arányok (súlyos). A bevételnek három rétege szerepel: használati engedélyek díja, a tagok nyereségmegosztása és az eszközhasználati díj. Ezek összeadódhatnak, ezért az alkotó terhei kiszámíthatatlanná válhatnak. Az alkotó, a rendszer és az állam aránya nincs meghatározva. A diákoknak járó kedvezmény és a rendszer részesedése között feszültség van. Az „önfenntartó” és a „megtérülő” állítás alátámasztás nélkül szerepel. *Megoldás:* egyetlen, előre rögzített elszámolási szabály és a teljes teher felső korlátja; pénzügyi modell, amely az önfenntartás állítását igazolja vagy módosítja.

4. Nyilvántartás és újdonság (súlyos). A blokklánc négy célra szerepel: jogok, szerzőség időbélyege, licencek és bevételek. Ha találmány részletei nyilvános láncra kerülnek a szabadalmi bejelentés előtt, az ronthatja az újdonságot, és a védelem elveszhet. A változtathatatlan nyilvántartás ütközhet az adatvédelmi törlési joggal, a bevételek nyilvánossága pedig az üzleti titokkal. *Megoldás:* zárt, jogosultsághoz kötött nyilvántartás, amely csak ellenőrző lenyomatot és időbélyeget tárol; a tartalom külön, védett helyen marad.

5. Licencrendszerek (közepes). A „klasszikus nyugat-európai licencrendszer” megnevezés pontatlan, pontosabb a „hagyományos, szerződéses licenc”. A Creative Commons elsősorban szerzői jogi művekre készült, a nem kizárólagos és visszavonhatatlan jellege pedig ütközik a kizárólagos engedéllyel és a bevételmegosztással. *Megoldás:* szabály arra, hogy melyik alkotástípusnál melyik licenc jöhet szóba, és ez hogyan hat a rendszert és az államot megillető részre.

6. Diákok jogvédelme (közepes). Az „egyértelműen a diák találmánya” mérce nincs meghatározva, és a közös alkotás esete sem. A kötelező mintamegállapodás jogszabályi alapot igényel. Nem tisztázott, a rendszer részesedése a diák találmányára is vonatkozik-e. *Megoldás:* a közreműködési arány megállapításának eljárása; a diák esetében a rendszer részesedésének külön, kedvezményes szabálya.

7. Szerepek összeférhetetlensége (közepes). Ugyanaz a rendszer támogat, vizsgál (minőség, biztonság), jogot nyilvántart, bevételből részesedik és vitát rendez. A „független, de a rendszeren belül működő” békéltető testület önellentmondás. *Megoldás:* a szerepek szervezeti szétválasztása és a vitarendező testület valódi függetlensége.

8. Tagság és nyitottság (közepes). Nem derül ki, ki a tag, és miben különbözik a tag a külső használótól, noha a képzés és az eszközhasználat a társadalom egésze számára nyitott. *Megoldás:* tagsági szintek és külső használói státusz.

9. Eszközpark és a meglévő szervek (közepes). Az „új intézmény nélkül” elv és a „legmagasabb szintű eszközpark” között feszültség van: ez jelentős beruházás és folyamatos fenntartás. A bruttó hazai termékre és a munkahelyekre gyakorolt hatás ellenőrizetlen feltevés. *Megoldás:* a meglévő kapacitások felmérése, hatásbecslés, és a nem igazolt állítások hipotézisként való megjelölése.

10. Hiányzó elemek (közepes). Nincs szó az irányításról, a támogatások és a verseny Európai Unió által meghatározott szabályairól, az adózásról, a kockázatokról, a sikermutatókról, az ütemezésről és a külföldi szabadalmi védelem költségéről. *Megoldás:* a második rész ezeket külön fejezetekben pótolja.

11. Szerkezet és megfogalmazás (kisebb). A „kiegészítő tevékenység” elnevezés alulértékeli az újítói kultúra szerepét. A kiinduló helyzet állításai (sok kiváló szakember, sok külföldön hasznosuló találmány) nincsenek adatokkal alátámasztva. *Megoldás:* önálló célként való megjelenítés és adatokkal való megerősítés a tanulmányban.

Második rész: koncepcióleírás

1. Vezetői összefoglaló

Magyarországon sok az ötlet és a tehetség, de hiányoznak a megvalósítás feltételei: az eszközök, a jogi háttér, a tapasztalt segítők és az átlátható szabályok. A javaslat szerint a már meglévő állami szervezeteket és támogatási formákat egységes rendszerré kell összekapcsolni és továbbfejleszteni. A rendszer támogatja a feltalálókat, a fejlesztőket és a felsőoktatási hallgatókat a prototípus elkészítésétől a hasznosításig, korszerű eszközparkot működtet és képzést ad hozzá, védi az alkotók jogait, és felkészíti a

résztvevőket a különböző licencrendszerek tudatos használatára. A hasznosításból származó bevétel egyrészt a rendszer működését, másrészt az állami költségvetést erősíti, miközben az alkotó méltányos részt kap.

2. Háttér és problémafelvetés

- A tehetséges alkotók jó ötleteihez gyakran hiányoznak a prototípuskészítés, a vizsgálat, a jogi védelem és az ügyintézés feltételei.
- A támogatási lehetőségek szétszórtak, nincs köztük összhang.
- A korszerű eszközökhöz egy magánszemély vagy kisebb csapat jellemzően nem fér hozzá, és használatukat sem tanulhatja meg.
- Sok alkotó nem ismeri a licencelés lehetőségeit és következményeit.
- A gyakorlati idő alatt született diáktalálmányok jogi helyzete gyakran tisztázatlan.
- A feltevés szerint emiatt sok találmány külföldön hasznosul, és a bevétel is ott keletkezik. Ezt a megvalósíthatósági tanulmánynak adatokkal kell igazolnia.

3. Célok

1. A magyar szellemi tőke megtartása, a jogtulajdon hazai maradása.
2. A találmányok eljuttatása a mindennapi használatig.
3. Az alkotók, különösen a diákok jogainak védelme.
4. Az újítói kultúra terjesztése és a technológiai tudás széles körű átadása.
5. A rendszer hosszú távú, saját bevételekre épülő fenntarthatósága és hozzájárulás az állami költségvetéshez.

4. Szószedet

- **Rendszer:** az egész állami szövetkezeti keret, amely a meglévő szervezeteket összefogja.
- **Tag:** a rendszerhez szerződéssel csatlakozó alkotó, fejlesztő, diák, vállalkozás vagy intézmény.
- **Külső használó:** aki a szolgáltatásokat tagság nélkül, díj ellenében veszi igénybe.
- **Jogtulajdonos:** akit a találmány vagy az alkotás jogai megilletnek.
- **Használati engedély (licenc):** a jogtulajdonos engedélye arra, hogy más meghatározott feltételekkel használja az alkotást.
- **Ellenőrző lenyomat:** az alkotás tartalmából képzett azonosító, amely a tartalom kiadása nélkül igazolja, hogy az adott időpontban létezett.
- **Munkahipotézis:** a tervezők számára javasolt, de még el nem fogadott megoldás.

5. A rendszer felépítése

A rendszer nem újabb intézmény, hanem a meglévő szervezetek összekapcsolása és kibővítése, ezzel elkerülhető a párhuzamos munka, és a meglévő szakértelem, hitelesség és kapcsolatrendszer hasznosul. A tagok sikerből és nyereségből adott részesedésért cserébe megkapják a megvalósításhoz szükséges háttérmunkát és eszközöket.

Munkahipotézis a jogi formára: állami háttérintézményi szolgáltatás, amelyhez tagi közösség kapcsolódik, és a tagok a rendszer irányításában ténylegesen részt vesznek. A pontos jogi formát a megvalósíthatósági tanulmány határozza meg.

Munkahipotézis a tagságra: három kör különböztethető meg: alkotó és diák tagok, szervezeti tagok (vállalkozások, felsőoktatási intézmények), valamint külső használók.

6. Szolgáltatások

6.1. Alkotás és megvalósítás támogatása. Segítség a prototípus elkészítésében, a jogi dokumentáció összeállításában és a szellemi tulajdon védelmében, a biztonsági vizsgálatokban, a minőségbiztosításban, a technológiai felülvizsgálatban, valamint az ügyintézésben és a bevezetésben. Mindez etikus üzleti szemlélettel történik.

6.2. Korszerű eszközpark és képzés. A rendszer a hazai újítási folyamatok támogatójaként a legmagasabb szintű technológiai eszközparkot működteti, folyamatosan korszerűsíti, és a tagok számára megosztott használatban hozzáférhetővé teszi. Minden berendezéshez oktatási program tartozik a kezdő szinttől a haladóig, és a használat feltétele a megfelelő képzettség. A képzés a társadalom egésze, azaz a diákok, a pályaváltók és a kisvállalkozók előtt is nyitott. A használat rendje, a foglalási sorrend és a költségek egyértelműek, a rászoruló és kezdő alkotók kedvezményt kapnak. Szakemberek segítik az eszközök kiválasztását, a kísérletek megtervezését és az eredmények értelmezését.

6.3. Felkészítés a licencrendszerek használatára. A rendszer a résztvevőket felkészíti arra, hogy megértsék a különböző licencrendszerek alkalmazási területét, működését és feltételeit, és ennek alapján tudatosan döntsenek. A rendszer nem írja elő a választást. Két alaptípus szerepel:

- *Hagyományos, szerződéses licenc:* a jogtulajdonos egyedi feltételekkel, rendszerint díj ellenében engedi át a használatot. Képzési témák: kizárólagos és nem kizárólagos engedély, területi, időbeli és felhasználási korlátok, díjazási módok, továbbadás feltételei, megszűnés esetei, a személyhez fűződő és a vagyoni jogok különbsége.
- *Creative Commons licenc:* szabványosított, nyílt megosztásra épülő feltételek, amelyek közül az alkotó választ. Képzési témák: a négy alapfeltétel (név feltüntetése, kereskedelmi felhasználás kizárása, átdolgozás tilalma, azonos feltételekkel való továbbadás), a teljes lemondás, az engedély visszavonhatatlansága és a rendszer korlátai. Fontos hangsúly: a Creative Commons elsősorban szerzői jogi művekre való, a

szabadalommal védett találmányoknál általában más megoldás indokolt, és a visszavonhatatlan, nem kizárólagos jelleg ütközhet a kizárólagos engedéllyel és a bevételmegosztással.

A képzés elemei: alapképzés mindenkinek, haladó képzés alkotóknak, esettanulmányok, vezetett kérdéssor a választás támogatására, egyéni jogi tanácsadás, külön figyelem a diákokra. A választott licencet és feltételeit a nyilvántartás rögzíti.

6.4. Az újítói kultúra terjesztése. A rendszer önálló célja, hogy bővítse a szervezetek innovációs tevékenységét, beépítse a mindennapi működésbe, és az iskolai évektől kezdve közösséget építsen az újítók körül tudással, módszerekkel, eszközökkel és példával.

7. Diákok találmányainak jogi védelme

Helyzet. A hallgatók a kötelező szakmai gyakorlat alatt gyakran olyan cég laboratóriumában dolgoznak, ahol valóban új dolgot találhatnak fel. A hatályos szabályok főként a munkaviszonyban született, úgynevezett szolgálati találmányokra készültek, a gyakorlati képzés ettől eltér, ezért a megállapodás határozza meg, kié a találmány. A diák alkuhelyzete gyenge.

Alapelv. Ha a találmány egyértelműen a diák szellemi alkotása, a jogok elsődlegesen őt illetik meg, függetlenül attól, hogy a gyakorlati helyet biztosító cég laboratóriumában született.

Javasolt keretrendszer.

1. Egységes mintamegállapodás minden gyakorlati képzéshez, amelynél hátrányosabb megállapodás a diák számára nem köthető. A kötelező jelleg jogszabályi módosítást igényelhet.
2. A szerzőség azonnali rögzítése időbélyeggel az ellenőrző lenyomat útján.
3. A cég hozzájárulásának elismerése: nem kizárólagos használati jog, elsőbbségi tárgyalási jog vagy a nyereségből szabott részesedés. A kizárólagos jog átadása a diák szabad, tájékozott döntésén múlik.
4. A diák védelme a nyomással szemben: a gyakorlat elismerése nem függhet a jogokról való lemondástól.
5. A titoktartás és a nyilvánosság egyensúlya: a cég üzleti titkát a diák védi, de a saját találmányát, a szakdolgozati és a tudományos közlési jogát megtartja.
6. Díjmentes jogi és szakmai segítség a rendszer jogászaitól és a felsőoktatási intézmény technológiaátadó irodájától.
7. Gyors, független vitarendezés, amely nem zárja ki a bírósági utat.
8. Rövid határidők: ha a cég nem nyilatkozik időben, a jogok a diákra szállnak vissza.

Munkahipotézis a nyitott kérdésekre. A „egyértelműen a diák alkotása” megállapítására közreműködési arányt megállapító eljárás szükséges, közös alkotás esetére külön szabállyal. A rendszer részesedése a diák találmányából kedvezményes, vagy a tanulmányok idejére elengedett.

8. Nyilvántartás

A jogokat, a szerzőséget, a licenceket és a bevételek felosztását elosztott, láncolt adatbázisos (blokklánc) nyilvántartás rögzíti, mert az átláthatóan és hitelesen igazolja a rögzített tényeket.

Munkahipotézis: zárt, jogosultsághoz kötött hálózat, amely csak ellenőrző lenyomatot és időbélyeget tárol. Az alkotás tartalma külön, védett helyen marad, így a találmány újdonsága a szabadalmi bejelentés előtt nem sérül. A bevételi adatok csak az érintettek és a felügyelet számára láthatók, az adatvédelmi és üzleti titokra vonatkozó szabályok betartásával.

9. Bevételek és felhasználásuk

Bevételi források. Használati engedélyek díja, a tagok által megosztott nyereség, a hasznosításból származó egyéb bevétel (termékértékesítés, közös vállalkozások), valamint az eszközhasználat díja.

Felhasználás. A bevétel a rendszer fenntartását és fejlesztését (eszközpark, képzés, jogi és szakmai segítség, újítói kultúra), az alkotók részesedését és az állami költségvetés támogatását szolgálja. A cél az, hogy a rendszer idővel önfenntartó legyen, és az állam kezdeti beruházása megtérüljön. Ez jelenleg feltevés, amelyet a pénzügyi modellnek kell igazolnia.

Munkahipotézis az elszámolásra:

1. A hasznosításból származó nettó bevételre egyetlen, előre rögzített elszámolási szabály vonatkozik, amely rögzített sorrendben osztja fel az alkotó, a rendszer és az állami költségvetés között.
2. Az alkotót terhelő összes levonásra felső korlát vonatkozik.
3. Az eszközhasználat díja költségalapú, és külön szerepel, nem a nyereségből vonódik le.
4. A diákok és a kezdő alkotók kedvezőbb feltételeket kapnak.
5. A bevételek és felosztásuk nyomon követhetők.

Az arányokat a megvalósíthatósági tanulmány dolgozza ki.

10. Irányítás és működés

Munkahipotézis: a szerepek szétválasztása.

- **Támogató és szolgáltató egység:** eszközpark, képzés, tanácsadás, ügyintézés.
- **Vizsgáló és hitelesítő egység:** biztonsági vizsgálat, minőségbiztosítás, felülvizsgálat, a támogató egységtől szervezetileg elkülönítve.
- **Független vitarendező testület:** nem a rendszer alkalmazottaiból áll.
- **Felügyelő testület:** a tagok, az érintett állami szervek és szakértők képviselőivel.

A tervezés során vizsgálni kell az Európai Unió támogatásokra és versenyre vonatkozó szabályait, az adózási következményeket és a külföldi szabadalmi védelem költségeinek viselését.

11. Várható előnyök

- **Alkotóknak:** átlátható jövőkép, tervezhetőség, tudatos döntés a hasznosításról.
- **Diákoknak:** jogi védelem, hozzáférés a korszerű eszközökhöz, korai bekapcsolódás.
- **Vállalkozásoknak és intézményeknek:** kiszámítható keretek a fiatal tehetségekkel való együttműködéshez.
- **Az államnak:** összehangoltabb működés, kevesebb párhuzamos beruházás, bevétel az állami költségvetésnek.
- **Az országnak:** a használati jogok itthon maradnak, ami a bruttó hazai termék és a munkahelyek bővülését eredményezheti (hipotézis).
- **A társadalomnak:** erősebb újítói kultúra, szélesebb körű technológiai és szellemitulajdon-ismeret.

12. Kockázatok és kezelésük

- **Tisztázatlan jogi forma:** a tervezést késleltetheti. Kezelés: korai döntés, jogi szakvélemény.
- **Magas beruházási és fenntartási költség:** az önfenntartás elmaradhat. Kezelés: szakaszos kiépítés, pénzügyi modell, a meglévő kapacitások felmérése.
- **A találmányok védettségének sérülése a nyilvántartás miatt:** Kezelés: zárt hálózat, csak ellenőrző lenyomatok.
- **Összeférhetetlenség a szerepek között:** Kezelés: szervezeti szétválasztás.
- **A cégek elzárkózása a kötelező mintamegállapodástól:** Kezelés: ösztönzők, fokozatos bevezetés, jogszabályi háttér.
- **A bevételi terhek miatti elriasztás:** Kezelés: felső korlát, kedvezmények.

13. Sikermutatók

- A bejelentett és a megvédett találmányok száma.
- A hasznosított találmányok száma és a licencbevétel.

- A Magyarországon maradó jogtulajdon aránya.
- A képzésben részt vevők és a bevont diákok száma.
- A bejelentéstől a hasznosításig eltelt idő.
- Az eszközpark kihasználtsága.
- A jogviták száma és átfutási ideje.
- A tagok elégedettsége.

14. Megvalósítás szakaszai

1. **Előkészítés:** a meglévő szervezetek, támogatási formák és eszközök felmérése, a jelenlegi helyzet adatokkal való alátámasztása.
2. **Tervezés:** megvalósíthatósági tanulmány, jogi forma, pénzügyi modell, mintamegállapodás, licenc- és képzési program, a nyilvántartás terve.
3. **Kísérleti működés:** kis léptékben, néhány felsőoktatási intézménnyel, partnercéggel és eszközzel.
4. **Országos kiterjesztés:** a tapasztalatok alapján, a mutatók figyelésével.

15. A megvalósíthatósági tanulmány feladatai

- Az összekapcsolandó szervek és támogatási formák körének feltárása.
- Az egységes működési modell és a jogi forma kidolgozása.
- A bevételi források, a felosztási arányok és a felső korlát meghatározása.
- A licencrendszerekre vonatkozó képzési program és a választást segítő eszköz kialakítása.
- A diákokra vonatkozó mintamegállapodás tartalma és a szükséges jogszabályi módosítások.
- Az eszközpark összetétele, költségei, a használat rendje és a képzési programok.
- A nyilvántartás technológiai megoldásai, adatvédelmi és szabadalmi szempontok.

16. Nyitott kérdések a döntéshozóknak

1. Milyen jogi formában működjön a rendszer?
2. Kik lehetnek tagok, és mi a különbség a tag és a külső használó között?
3. Mekkora legyen az alkotó, a rendszer és az állam részesedése?
4. A diák találmányából részesedik-e a rendszer, és ha igen, mennyiben?
5. Kötelező vagy ösztönzéssel támogatott legyen a mintamegállapodás?
6. Milyen alkotástípusoknál ajánlott a Creative Commons, és melyeknél nem?
7. Ki viseli a külföldi szabadalmi védelem költségét?

8. Mely meglévő szervezetek kerülnek a rendszerbe, és melyek maradnak önállóak?

A jogi és pénzügyi részek koncepcionális javaslatok, nem jogi vagy pénzügyi tanácsok, ezért szakjogásznak és szakértőnek át kell vizsgálnia őket.